

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ “НЕОФИТ РИЛСКИ”
ФАКУЛТЕТ „ПЕДАГОГИКА“
КАТЕДРА „ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА НА ФИЗИЧЕСКОТО
ВЪЗПИТАНИЕ“

Становище

от доц. Светослав Стефанов Стефанов, доктор
на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор”
(Член на Научно жури с РЗ №165/29.01.2026 г.)

Тема: „ФОРМИРАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ НА СПОРТНО-ТЕХНИЧЕСКИ УМЕНИЯ ПО БАСКЕТБОЛ НА УЧЕНИЦИ ОТ ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП(5-6 КЛАС)“

Автор: АЛЕКСАНДЪР ГЕОРГИЕВ АНГЕЛОВ - докторант редовна форма на обучение за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” по докторска програма „Теория и методика на физическото възпитание и спорта” Област на висше образование – 1. Педагогически науки
Професионално направление – 1.3. Педагогика на обучението по...
Научен ръководител: доц. д-р Валери Цветков

Александър Георгиев Ангелов е докторант по докторска програма „Теория и методика на физическото възпитание и спорта“, изпълнил е всички нормативни изисквания и е отчислен с право на защита.

Автобиографията на докторанта е солидна и автентична, с фокус върху експертиза в баскетбола и образованието. Тя подчертава профил на мотивиран специалист, който комбинира спортна страст с академичен подход – перфектно за контекста на дисертацията. Образованието и опитът (учител в гимназия) обясняват избора на темата (баскетбол в 5-6 клас), а състезателната кариера подкрепя практическия поглед и „наблюденията на различните предизвикателства“. Квалификациите на докторанта са актуални, фокусирани върху педагогика и спорт (директно свързани с дисертацията). Те показват непрекъснато развитие. Кариерата е дълга (от 13-годишна възраст), с фокус върху национални титли по баскетбол, вицешампион и участие в национален отбор U16. Опитът е комбиниран – педагогически (учител от 2018, 8 години към 2026) и административен/спортен (съосновател на клуб от 2024). Учителската роля директно се свързва с дисертацията.

Рецензията е структурирана по глави и подглави, както е представена дисертацията. Оценката се базира на анализа на предоставения текст, като се акцентира върху научната стойност, методологическа коректност, оригиналност, актуалност и потенциални недостатъци.

Дисертацията е посветена на педагогическите аспекти на физическото възпитание, с фокус върху баскетбола в училищна среда, и представлява солидно изследване в областта на спортната педагогика. Тя комбинира теоретична основа с емпирично проучване, като предлага практически препоръки за оптимизация на обучението и оценяването.

Въведение

Въведението в дисертацията е ефективно и поставя контекста на изследването, подчертавайки ролята на физическото възпитание в българската образователна система и значението на баскетбола като инструмент за развитие на кондиционни, координационни и социални умения. Авторът обосновава актуалността чрез позоваване на глобални тенденции (цитирайки Erdely et al., 2020; Gea-García et al., 2020) и локални проблеми, като субективността в оценяването („експертна оценка“). Въведението поставя основата на целта за разработване на методика за преподаване и критерии за оценяване с акцент върху интеграцията на физическа активност с когнитивно развитие. Силна страна е връзката с личния опит на автора, което добавя автентичност.

I. Баскетболът и физическото възпитание в образователната система

Тази глава предоставя солидна теоретична основа, интегрирайки исторически, педагогически и методически аспекти. Тя е обширна и добре подкрепена с литература, но на места прекалено дескриптивна, без достатъчно критичен анализ.

I.1. Баскетболът като част от образователния процес: История, методи на обучение и оценяване на спортните умения

Подразделът започва с исторически преглед, който е оригинален чрез връзката между древни игри с топка и съвременния баскетбол, подкрепен с цитати от Шилер, Хьойзинха и Енгелс. Това добавя културно-антропологичен ъгъл, който обогатява педагогическата перспектива. В подглава I.1.2. се анализират възрастови особености (10-13 години), с фокус върху моторното развитие и координацията (цитирайки Hardman & Marshall, 2000; Myer et al., 2011). Това е силна част, тъй като обосновава методическите избори в дисертацията. В подглава I.1.3. се проследява еволюцията на баскетбола като се фокусира върху развитието в България (от 1919 г.), подчертавайки социалното значение. Силни страни: богата библиография и преход към образователни приложения. Слаби: някои исторически факти са прекалено детайлни, без директна връзка с хипотезата; липсва сравнителен анализ с други спортове.

I.2. Баскетболът в учебните програми: Характеристики на процеса на обучение и значение за спортно-техническите умения в различните етапи на образование

Тук се анализират учебните програми в България, с акцент върху целите на баскетболната игра обсъждат се развитието на ключови умения и социални навици, акцентира се върху игровия метод, който е централен за дисертацията, свързват се кондиционна подготовка и развитието на координацията с баскетболната техника. Силна страна: интеграция на теория с практика, с препоръки за адаптация. Недостатък: липсва емпирична валидация на програмите (напр. сравнение с международни стандарти); някои твърдения са обобщаващи без статистически данни.

I.3. Системи за оценяване на физическата дееспособност и спортно-технически умения в баскетбола

Подразделът преглежда стандартизирани критерии (I.3.1.), системи за контрол в баскетбола (I.3.2.) и оценяване в училище (I.3.3.). Авторът критикува субективността и предлага тестова батерия за обективност на измерванията на спортно-техническите умения по баскетбол. Силни страни са: актуалност към реформите в образованието. Слаба страна е, че липсва дълбок

анализ на валидността на съществуващите системи, като прекалено е фокусиран върху български контекст без глобални сравнения.

Общата оценка на глава I е че, теоретичната основа е солидна, с добра хронология и интердисциплинарен подход. Тя обосновава необходимостта от нова методика, но би спечелила от повече критика и емпирични примери.

II. Методологическа постановка на изследването

Главата описва концепцията, обект, предмет, цели, задачи, организация и методи на изследването. Изследването е експериментално, с контролна и експериментална група (ученици от 5-6 клас), включващо анкети, тестове и статистически анализ. Силни страни са ясна структура и използване на стандартизирани тестове (напр. совалково бягане, стрелба и т.н).

Трета глава представлява емпиричната сърцевина на дисертацията, където авторът представя и интерпретира резултатите от проведените проучвания и експерименти. Тя е структурирана логично, започвайки от качествено проучване на мненията на учениците, преминавайки през анализ на изходните данни и надеждността на тестовете, и завършвайки с детайлен разбор на експерименталните резултати, включително корелационен анализ и нормативни скали. Анализът е подкрепен с таблици, графики и статистически методи, които демонстрират ефекта от предложената методика. Въпреки че пълният текст на главата е частично представен в дисертацията, а детайлите са допълнени от приложенията (Приложение №2), където са включени таблици и обобщени профили, главата е методологически солидна, с фокус върху сравнителния подход между експериментална група (ЕГ) и контролна група (КГ), разделени по класове (5. и 6.) и пол (момчета/момичета). Тя подчертава предимствата на игровата методика в развитието на спортно-технически умения.

III.1. Проучване мнението на учениците от прогимназиален етап на основна образователна степен за нагласите им към часовете по физическо възпитание и спорт в училище

Този подраздел е посветен на качествен анализ чрез анкетно проучване (Приложение №1), който изследва мотивацията и предпочитанията на учениците към баскетбола и физическото възпитание. Авторът проучва аспекти като харесване на часовете, предпочитани упражнения (игрови, състезателни, индивидуални), любими дейности (игри, техническа подготовка, турнири) и честота на практикуване на баскетбола в по-ниските класове.

- **Ключови моменти:** Учениците показват положителни нагласи – повечето харесват часовете и искат повече баскетболни игри. Най-забавни са игровите упражнения и мини-мачове, което подкрепя игровия метод в дисертацията. Мотивацията е свързана със забавлението и състезанията. Полови различия не са акцентирани, но момчетата често предпочитат състезателни форми.
- **Силни страни:** Проучването е практично ориентирано, с ясни въпроси (да/не, множествен избор), което позволява лесна интерпретация. То обосновава методическите избори в експеримента, като подчертава ролята на мотивацията.
- **Слаби страни:** Липсва детайлна статистика (напр. проценти по отговори, размер на извадката – вероятно около 100-200 ученици от контекста). Не е обсъдена валидността на анкетата. Това прави раздела по-описателен, отколкото аналитичен.
- **Значимост:** Резултатите подкрепят хипотезата, че игровите методи повишават ангажираността, и служат като база за експеримента.

III.2. Спортно-педагогически експеримент

Анализът сравнява базовите резултати в тестове като совалково бягане, совалково бягане с дрибъл, стрелба от близко разстояние, подаване в мишена, бърз пробив и чист отскок (Таблица №1 и №2 в Приложение №2).

- **Ключови моменти:** Изходните стойности са сравнително близки между ЕГ и КГ, което осигурява равностойна база (напр. в 5. клас: совалково бягане – ЕГ момчета 26.07 сек., КГ 27.41 сек.). Вариативността е умерена, показвайки хомогенност. За 6. клас разликите са минимални в кондиционните тестове (отскок ~28-30 см), но по-видими в техническите (стрелба от близко – ЕГ 1.5, КГ 2.38).
- **Силни страни:** Използване на средни стойности и сравнения, които подчертават липсата на начални предимства, правейки експеримента валиден.

III.3. Анализ на резултатите от спортно-дидактическият (формиращ) експеримент

Това е основният аналитичен раздел, където се сравняват пред- и пост-тест резултати.

III.3.3. Корелационен анализ на резултатите (ЕГ vs КГ)

Анализ на връзките между тестовете.

- **Ключови моменти:** По-високи корелации се забелязват в ЕГ (напр. между координация и техника), показвайки интегрирано развитие.
- **Силни страни:** Използване на корелации за разкриване на взаимозависими механизми (напр. връзка бързина-техника).
- **Значимост:** Подкрепя хипотезата за взаимовръзки в уменията на изследваните лица.

3.4. Нормативни скали за оценяване

Предложени са скали за оценка базирани на резултатите (напр. 0-100) за обективно класиране, адаптирани по възраст и пол.

- **Силни страни:** Практически инструмент е предложен, свързан с образователните стандарти.
- **Слаби страни:** Липсва валидация на скалите (напр. чрез пилотно тестване).
- **Значимост:** Основен принос – нови критерии за училищно оценяване.

Обща оценка на глава III

Главата е добре структурирана, с преход от качествено към количествено, и демонстрира ефекта от методиката (по-добри резултати в ЕГ, особено в техниката). Тя допринася за научната област чрез доказване на ефективността на игровия подход и нови оценъчни инструменти, с потенциал за приложение в педагогическата практика.

IV. Изводи и препоръки

Главата синтезира резултатите, предлага препоръки за методика и оценяване. Силни страни са практически фокус, връзка с образователни реформи.

Основни приноси на дисертацията в научната област

Теоретичен принос: Разработена е интегрирана рамка за историческо и педагогическо разбиране на баскетбола в училище, с акцент върху прехода от древни игри към модерни методи. Това обогатява литературата с културно-антропологичен ъгъл, свързващ играта с развитието на личността.

Методически принос: Предложена е нова методика за формиране на спортно-технически умения чрез игровия метод, адаптирана за 5-6 клас. Тя интегрира кондиционна подготовка и развитие на координацията, с разпределение на упражнения, показани в Приложение №3, което подобрява ефективността на обучението (доказано с експериментални данни).

Оценъчен принос: Създадена е тестова батерия и нормативни скали за обективно оценяване (III.3.4.), намаляваща субективността. Нормализацията (0-100) е иновативен инструмент за визуализация и сравнение, приложим в училищна практика.

Емпиричен принос: Експериментът демонстрира по-висока ефективност на игровата методика (по-добри резултати в ЕГ), с корелационен анализ (III.3.3.), който разкрива връзки между уменията. Анкетата (III.1.) добавя данни за мотивацията на учениците.

Практически принос: Препоръки за адаптация на програмата в българските училища, включително препоръчителни упражнения и оценяване, които могат да повишат качеството на физическото възпитание и да намалят риска от травми.

Обща оценка: Дисертацията е актуална и практически ориентирана, с добра интеграция на теория и експеримент. Предлага се оригинална методика, емпирични доказателства. Дисертацията заслужава положителна оценка за присъждане на степен „Доктор“.

Заклучение

Дисертационният труд на докторанта Александър Георгиев Ангелов представлява задълбочено и оригинално изследване на актуален проблем, свързан с повишаване на физическата дееспособност на учениците чрез интегриране на баскетболни практики в учебния процес. Трудът се отличава със солидна теоретична обосновка, систематичен изследователски подход и практическа приложимост на получените резултати.

Считам, че дисертационният труд на Александър Георгиев Ангелов отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор и предлагам на членовете на научното жури да вземат решение за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР“ на Александър Георгиев Ангелов, в научна област 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спорта“.

Велико Търново

доц. Светослав Стефанов д-р

ALEXANDER GEORGIEV ANGELOV – PhD student in full-time form of study for the award of the educational and scientific degree "Doctor" in the doctoral program "Theory and Methodology of Physical Education and Sports" Field of higher education – 1. Pedagogical Sciences Professional direction – 1.3. Pedagogy of Teaching in...

mic approach – ideal for the context of the dissertation. The education and experience (teacher ionship, and participation in the U16 national team. The experience is combined – pedagogical

ower grades. · Key points: Students show positive attitudes – most like the classes and want Weaknesses: Lacks detailed statistics (e.g., percentages by responses, sample size – likely

in 5th grade: shuttle run – EG boys 26.07 sec., CG 27.41 sec.). Variability is moderate, showing homogeneity. For 6th grade, differences are minimal in conditional tests (rebound ~28-30 cm)

b
u
t

m
o
r
e

contribution – new criteria for school evaluation.